

Міністерство культури України

**Республіканський методичний кабінет
навчальних закладів мистецтва
та культури**

ШКІЛЬНА ПРАКТИКА

**Програма для музичних училищ
України із спеціальностей
№ 0506 "Хорове диригування"
№ 0507 "Теорія музики"**

Київ-1993

Міністерство культури України

**Республіканський методичний кабінет
навчальних закладів мистецтва
та культури**

ШКІЛЬНА ПРАКТИКА

**Програма для музичних училищ
України із спеціальностей
№ 0506 "Хорове диригування"
№ 0507 "Теорія музики"**

Укладач	- А. Р. Каморнік, викладач Хмельницького музичного училища;
Рецензенти	- Л. М. Венедиктов, професор Київської консерваторії; В. Й. Шалькевич, викладач Київського музичного учили- ща;
Відповідальний за випуск	- С. П. Шинкаренко;
Редактор	- Л. В. Московченко.

Всього: 34 години
Заняття індивідуальні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сучасному етапі розвитку школи все більші вимоги ставляться до музичного навчання дітей в загальноосвітній школі, виховання в учнів музичної культури. Для вирішення цієї важливої задачі необхідні висококваліфіковані педагогічні кадри, які б володіли системою знань, умінь і навиків на рівні досягнень музичної педагогіки.

Важливим завданням практики у загальноосвітній школі є поліпшення підготовки кадрів вчителів, яким необхідно дати сучасні знання та відповідну практичну підготовку. З цією метою необхідно покращити організацію і проведення шкільної практики.

Серед предметів спеціального циклу учбового плану на диригентсько-хоровому відділі музичного училища велике місце відводиться шкільній практиці.

Шкільна практика повинна проходити у тісному зв'язку з вивченням теоретичного курсу "Методика музичного виховання", яка готує студентів до початку практики в школі, що проводиться на III курсі.

Завдання шкільної практики полягають у тому, щоб:

- сприяти формуванню професійних знань, умінь і навичок роботи в школі;
- уміти використовувати в практичній роботі знання та навички з циклу спеціальних дисциплін /методики музичного виховання, диригування, фортепіано, музично-теоретичних предметів, педагогіки, психології/;
- прищепити навички практичної роботи як викладача предмета "Музика";
- формувати навички творчого підходу до педагогічної діяльності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Шкільна практика проводиться у IX-X семестрах в базовій загальноосвітній школі, яка має необхідні умови для проведення уроків музики. Бажано організувати для студентів спостережницьку практику, в період якої керівник практики знайомить студентів з організацією учбово-виховної роботи в школі, складанням учбової документації, учбовими й наглядними посібниками, технічними засобами навчання. Крім цього, студенти-практиканти відвідують уроки музики в різних класах та позакласні музичні заходи.

Практика починається з IX семестру /III курс/. На протязі першого місяця слід поступово включати студентів-практикантів в окремі види роботи на уроці /розучування розспівки чи пісні, слухання музики, проведення бесіди та інш./ . У слідуючому місяці практиканти вже самостійно регулярно проводять уроки музики, позакласну роботу, оформляють обов'язкову документацію /див. Додаток 1,2/.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст шкільної практики визначається програмою з музики для загальноосвітніх шкіл. Перший місяць шкільної практики - підготовчий період - складається з трьох етапів.

1-й етап /1-й и 2-й тижні/ - практиканти, спостерігаючи за проведенням уроків вчителем або керівником практики, конспектують хід уроку, визначають учбово-виховні завдання, які поставлені вчителем, організацію сприйняття та уваги школярів на уроці, форми контролю засвоєння знань, умінь і навиків.

2-й етап / 3-й тиждень/ - практиканти аналізують процес рішення вчителем поставлених завдань на уроці.

3-й етап /4-й тиждень/ - практиканти визначають відношення дітей до уроку музики, до різних видів музичної діяльності на уроці /спів, слухання музики, музично-ритмічні рухи, гра на музичних інструментах/, оцінюють рівень емоційного розвитку учнів даного класу, їх музичні здібності, визначають характер стосунків між вчителем та учнями.

В період практики практиканти вивчають особливості роботи з різним учбовим матеріалом, спостерігають за роботою учителя та учнів, вчать проводити уроки відповідно методичним вимогам програми, використовуючи знання з педагогіки та методики музичного виховання.

Для підготовки практикантів до самостійної роботи - проведення уроків та позакласної роботи - необхідно вивчити матеріали програми, учбові посібники, питання планування, попередній аналіз та програмування музичного матеріалу для розучування або слухання.

До використання програм з музики для загальноосвітніх шкіл слід відноситись творчо, сполучаючи слідуючі програми:

1. Програма середньої загальноосвітньої школи. Музика, I-IV класи. Київ: Радянська школа, 1988 р.

2. Програма середньої загальноосвітньої школи. Музика, V-VII класи. Київ: Радянська школа, 1986 р.

3. Програма для шкіл з поглибленим вивченням музики. I-III-й класи. Київ: Радянська школа, 1985 р.

4. Програма середньої загальноосвітньої школи. Музика. I-IV класи. Київ: Радянська школа, 1989 р.

5. Викладання музики в школі за системою Д.Б.Кабалевського. Методичний лист. Київ: Радянська школа, 1986 р.

Під час планування системи уроків з певної теми практикант повинен визначити місце теми в учбовому курсі, встановити зв'язки з іншими темами, поставити відповідні учбово-виховні завдання, визначити форми й методи роботи по темі, розподілити матеріал теми по уроках.

В поурочному плані практикант повинен визначити учбові та виховні мету й завдання уроку, зміст і обсяг нового учбового матеріалу, підібрати матеріал для повторення, визначити питання для закріплення пройденого на уроці та обсяг домашнього завдання.

Практикант повинен уміти розподіляти учбовий час на окремі види роботи на уроці, підготувати наочні та учбові посібники, технічні засоби навчання.

Керівник практики повинен після кожного уроку провести повний аналіз цього уроку, визначити помилки або недоліки в його проведенні.

Перед початком уроку або напередодні керівник повинен провести консультацію з практикантом, перевірити відповідність поурочного плану темі, визначити його завдання, основний зміст.

Головне завдання масових форм позакласної роботи - це охоплення великої кількості дітей без спеціальних знань і навиків.

До позакласної роботи, яку проводять практиканти, слід віднести: хороваий та вокальний гуртки, ансамблі, дитячі ранки, музичні свята, конкурси, лекторії та інш. Всі ці заходи сприяють виявленню дітей, які мають музичні дані, пробуджують та поглиблюють музично-естетичні почуття учнів, їх потреби.

У зв'язку з цим необхідна систематична діяльність музичних гуртків і практиканти повинні приймати в їх роботі безпосередню участь: проводити прослуховування дітей та їх відбір в хор, в різні види ансамблів, проводити репетиції, складати репертуарні плани, програми концертів, оглядів-конкурсів.

Цікавою формою роботи є музичні лекторії: знайомство учнів з різними музичними інструментами /історією їх створення, характером звучання/, різновидами тембрів людських голосів, типами оркестрів. Слід також регулярно проводити концерти-лекції, присвячені творчості відомих композиторів, народній творчості.

В кінці кожної чверті, перед заключним уроком, необхідно проводити музичну вікторину з прослуханих на протязі чверті творів для їх кращого закріплення.

КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ. ОБЛІК ТА ОЦІНКА РОБОТИ ПРАКТИКАНТА.

Керівництво практикою здійснюється педагогом, який веде курс методики музичного виховання, або досвідченим педагогом-консультантом.

Головне завдання керівника практики - надання методичної та практичної допомоги практикантам у придбанні навиків педагогічної, виховної та організаційної роботи в школі. Керівник практики повинен виховувати у практикантів:

- інтерес і творче ставлення до роботи в школі;
- повагу й любов до дітей;
- цілеспрямованість і наполегливість у досягненні поставлених завдань;
- критичне ставлення до своєї роботи;
- почуття відповідальності за кожен проведений урок;
- постійне прагнення до вдосконалення своїх знань і навиків.

Головні обов'язки керівника практики:

- підготувати відповідну сучасним вимогам базу практики;
- організувати проведення практики /згідно розкладу шкільних уроків з музики/;
- регулярно проводити консультації для практикантів з питань підготовки й проведення уроків;
- здійснювати постійний контроль за проведенням уроків практикантами;
- робити глибокий аналіз проведених уроків та позакласних заходів.

Облік та оцінку уроків та позакласних заходів веде керівник практики в щоденнику спостережень за шкільною практикою, де він фіксує всі проведені уроки та заходи, характеризує успіхи та недоліки студента, виставляє оцінки.

Оцінюючи роботу практиканта, керівник практики керується такими вимогами:

- оцінка практиканта повинна відповідати обсягу та якості виконаної роботи;
- оцінка повинна ставитись на кожному уроці та за будь-який позакласний захід;
- оцінюючи роботу практиканта, необхідно враховувати його індивідуальні особливості та умови, в яких він працює.

В кінці кожного семестру практиканту виставляється семестрова оцінка з шкільної практики та за проведені позакласні заходи, враховується методичний та професійний рівень учбової та позакласної роботи, відношення практиканта до професії педагога, володіння музичним інструментом.

Додаток № 1

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ШКІЛЬНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Прізвище, ім'я та по-батькові _____

диригентсько-хорового відділу, _____ курсу
_____ музичного училища

школа номер _____, клас _____

Керівник практики _____

Викладач музики _____

Дата	№ уроку	Тип уроку	Зміст уроку	Хоровий спів	Музична грамота	Слухання музики	ТЗН	Домашнє завдання
------	---------	-----------	-------------	--------------	-----------------	-----------------	-----	------------------

Додаток № 2

СХЕМА ПОУРОЧНОГО ПЛАНУ

Дата _____ Урок № _____

Тема уроку _____

Мета уроку: *учбова* _____

виховна _____

Тип уроку _____

Метод _____

Хід уроку :

1. *Вхід в клас під марш* _____

2. *Музичне привітання* _____

3. *Розспівка /план розучування, робота над вокально-хоровими навиками, виразними засобами/;*

4. *Розучування нової пісні:*

а/ підготовча бесіда про пісню, її зміст, про авторів музики і тексту;

б/ план розучування: засвоєння тексту і мелодії по фразах, куплетах; робота над складними /в мелодичному або ритмічному відношенні/ місцями;

робота над вокально-хоровими навичками /диханням, дикцією, інтонацією, строем, ансамблем та інш./;

в/ початкова робота над виразними засобами /темпом, ритмом, фразуванням, динамікою тощо/.

5. *Повторення і виконання вивчених пісень:*

а/ удосконалення вокально-хорових навиків;

б/ виразне виконання твору;

в/ втілення художнього образу, емоційне виконання.

6. *Музична грамота / висвітлення питань згідно з програмою та календарно-тематичним планом/.*

7. *Слухання музики:*

а/ бесіда про композитора;

б/ визначення кола питань для організації емоційно-образного сприйняття твору / визначення характеру музики, що можна робити під цю музику: співати, танцювати, маршувати чи тільки слухати її? Хто виконує? Хто акомпанує? Який темп, ритм, та інш./

8. *Закріплення: перелік питань для закріплення головних елементів та видів музичної діяльності дітей на уроці - відповідно до теми даного уроку. Наприклад: яка тема уроку? Яку розспівку вивчали? Над чим працювали? Яку пісню вивчили, хто її автори, її зміст? Яку роботу виконували з музичної грамоти: знання основ музичної грамоти, ритмічні диктанти, сольфеджування музичних вправ, розспівок, пісень та інш. Що слухали? Хто автор музики? Хто виконує? Який характер твору?*

9. *Домашнє завдання:*

- *вивчити слова і мелодію розспівки, пісні;*

- *намалювати малюнок прослуханого твору;*

- *скласти оповідання або казку на прослухану музику.*

Примітка: В план слід включати й такі види музичної діяльності як: музично-ритмічні рухи, виконання на музичних інструментах, різні види творчої діяльності.

Додаток № 3

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК УЧБОВИХ І ВИХОВНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОУРОЧНОГО ПЛАНУ

Учбові завдання:

- *виробити уміння, навички...*

- *виявити рівень знань, умінь, навиків...*

- *домогтися автоматичного виконання /закріплення, оволодіння/*

- *підвищення якості знань, послідовності дій...*

- *закріпити знання, уміння, навички, новий матеріал;*

- *завершити формування, вивчення, дослідження;*

- *вивчити головні етапи творчого шляху;*

- *навчити аналізувати, виділяти головне, самостійно працювати...*

- *почати вивчення, формування, узагальнення /матеріалу/;*

- *узагальнити знання, уміння, навички, учбовий матеріал;*

- *охарактеризувати зміст, головні положення, погляди;*

- *показати взаємозв'язок, роль, значення, переваги, недоліки...*

- залучити до творчої діяльності;
- провести контроль знань, умінь, навиків;
- розвивати уміння аналізувати одержані дані, професійні уміння, навиків;
- пояснити значення, головні положення, поняття, роль;
- систематизувати знання, уміння, навиків;
- сприяти вивченню, розвитку, формуванню, виробленню умінь;
- встановити взаємозв'язок, залежність, рівень знань...

Виховні завдання

- викликати почуття захоплення, гордості, інтересу, відповідальності;
- виробити уміння мислити / звички, риси характеру/;
- виховувати активність, чесність, працьовитість;
- виявити погляди, схильності, здібності;
- досягти усвідомлення / мети заняття, необхідності навчання/;
- вивчити положення, принципи...
- навчити оцінювати, творчо, логічно мислити;
- характеризувати історичні умови, погляди;
- підвести до висновку, розуміння важливості, цінності;
- оцінити працьовитість, здібність до творчого мислення;
- спонукати до пізнавальної діяльності; прагнення до знань;
- прищепити смаки, уміння, навиків, культуру;
- розвивати пізнавальні навиків, самостійність, працьовитість;
- сприяти формуванню, моральному, естетичному, духовному вихованню.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амлінська Р. Музичні ігри. Київ, Музична Україна, 1981
2. Асаф'єв В. В. О музыкально-творческих навыках у детей. В сб. Музыкальное воспитание в школе / вып. 4/. М. Музыка, 1974
3. Верейбойм Л. А. Система детского музыкального воспитания Карла Орфа. Л. Музыка, 1970
4. Буц Л. Рухливі ігри під музику. Київ, Музична Україна, 1978
5. Вейс П. В. О методике ритмического воспитания в I классе общеобразовательной школы. В сб. Вопросы методики музыкального воспитания детей. М., Музыка, 1975
6. Верховинець В., Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів. Київ., Музична Україна, 1979
7. Верещагіна А. Р., Жофчак З.З. Методика преподавания музыки в I классе. Київ., Музична Україна, 1987
8. Ветлугина Н. А. Индивидуальное и типичное в музыкальном творчестве детей. В кн. Художественное творчество и ребенок. М., Искусство, 1972.
9. Вийди, вийди, сонечко / упор. Турбовський В./ Київ. Музична Україна, 1981
10. Дей О. Народно-пісенні жанри. Київ. Музична Україна, 1983
11. Дитячий фольклор /упор. Довженок Г. В./ Київ. Дніпро, 1986
12. Дмитриева О. Н. Детское музыкальное творчество как метод воспитания. В кн. Музыкальное воспитание в школе, вып. 2 /ред. Апрексиной О. А. / М., Музыка, 1977
13. Кос-Анатольський А. Сонечко. Київ, Музична Україна, 1983
14. Кошиць О. Вибрані хорові твори. Київ. Музична Україна, 1981
15. Леонтович М. Вибрані хорові твори. Київ, Музична Україна, 1985
16. Пісні для учнів початкових класів /упор. Раввінов О./ Київ, Музична Україна, 1984
17. Подвала В. Д. Давайте сочинять музыку. Київ, Музична Україна, 1988
18. Поліщук Ф. М. Вивчення усної народної творчості. Київ, Радянська школа, 1978

19. Полинула чечіточка /упор. Верещагін А. Р./ . Київ, Музична Україна, 1983

20. Раввінов О. Методика хорового співу. Київ, Музична Україна, 1969

21. Ригина Г. С. Музыкальное воспитание школьника. М. Просвещение, 1979

22. Українські народні пісні для дітей /упор. Верещагін А. Р. /. Київ, Музична Україна, 1986

23. Учите детей петь /сост. Орлова Т., Бекина С./ . М., Просвещение, 1987

24. Фольклорна веселка /упор. Луганська К./ . Київ, Музична Україна, 1988

25. Шацкая В. Н. Воспитание музыкального вкуса. Известия АПН РСФСР, вып. III, 1947.